Evropský parlament
2024-2029

Výbor pro kulturu a vzdělávání

2025/2036(INI)

28.3.2025

NÁVRH ZPRÁVY

o nové vizi pro aliance Evropských univerzit
(2025/2036(INI))

Výbor pro kulturu a vzdělávání

Zpravodajka: Laurence Farreng

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....8

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY 9

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o nové vizi pro aliance Evropských univerzit
(2025/2036(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/817 ze dne 20. května 2021, kterým se zavádí program Erasmus+: program Unie pro vzdělávání a odbornou přípravu, pro mládež a pro sport a zrušuje nařízení (EU) č. 1288/2013[1],

– s ohledem na své usnesení ze dne 15. září 2020 o účinných opatřeních pro ekologičtější programy Erasmus +, Kreativní Evropa a Evropský sbor solidarity[2],

– s ohledem na své usnesení ze dne 19. května 2022 o vytvoření Evropského prostoru vzdělávání do roku 2025 – mikrocertifikáty, individuální vzdělávací účty a učení pro udržitelné životní prostředí[3],

– s ohledem na své usnesení ze dne 23. června 2022 o provádění opatření zaměřených na začleňování v rámci programu Erasmus+ na období 2014–2020[4],

– s ohledem na studii ze dne 11. září 2023 vypracovanou pro parlamentní Výbor pro kulturu a vzdělávání s názvem „Programy financování EU na období let 2021–2027 v oblasti kultury, médií, vzdělávání, mládeže a sport: první ponaučení, výzvy a budoucí perspektivy – Erasmus+“ („EU funding programmes 2021-2027 in culture, media, education, youth and sports: first lessons, challenges and future perspectives – Erasmus+“),

– s ohledem na studii ze dne 20. července 2023 vypracovanou pro Výbor pro kulturu a vzdělávání s názvem „Počáteční provádění programů EU na období 2021–2027: Erasmus+, Kreativní Evropa, Evropský sbor solidarity a Občané, rovnost, práva a hodnoty (složka 3) („Early implementation of four 2021-2027 EU programmes: Erasmus+, Creative Europe, European Solidarity Corps and Citizens, Equality, Rights and Values (Strand 3)“)

– s ohledem na zprávu Komise o výsledcích a transformačním potenciálu iniciativy „Evropské univerzity“[5],

– s ohledem na závěry Rady ze dnů 14. a 15. prosince 2017,

– s ohledem na závěry Rady ze dne 7. června 2018 o směřování k vizi evropského prostoru vzdělávání,

[1] Úř. věst. L 189, 28.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[2] Úř. věst. C 385, 22.9.2021, s. 2.
[3] Úř. věst. C 479, 16.12.2022, s. 65.
[4] Úř. věst. C 32, 27.1.2023, s. 58.
[5] Evropská komise: Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, „Zpráva o výsledcích a transformačním potenciálu iniciativy „Evropské univerzity“, Úřad pro publikace Evropské unie, 2025.

– s ohledem na usnesení Rady ze dne 18. listopadu 2019 o dalším rozvoji Evropského prostoru vzdělávání na podporu systémů vzdělávání a odborné přípravy zaměřených na budoucnost[6],

– s ohledem na ministerské komuniké z Říma ze dne 19. listopadu 2020 po ministerské schůzce Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání,

– s ohledem na doporučení Rady (EU) 2021/2122 ze dne 26. listopadu 2021 o Paktu pro°výzkum a inovace v Evropě[7],

– s ohledem na závěry Rady ze dne 17. května 2021 o iniciativě „Evropské univerzity“ – Propojení vysokoškolského vzdělávání, výzkumu, inovací a společnosti: příprava podmínek pro nový rozměr evropského vysokoškolského vzdělávání,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 27. března 2024 nazvané „Plán pro evropský diplom“ (COM(2024)0144),

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. března 2025 s názvem „Unie dovedností“ (COM(2025)0090),

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu, na čl. 1 písm. e) rozhodnutí Konference předsedů ze dne 11. prosince 2024 o postupu udělování svolení k vypracování zpráv z vlastního podnětu a na přílohu 3 tohoto rozhodnutí,

– s ohledem na článek 55 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro kulturu a vzdělávání (A10-0000/2025),

A. vzhledem k tomu, že kvalitní vzdělávání a akademická a vědecká spolupráce jsou předpokladem pro to, abychom v Evropě dosáhli strategické autonomie, vypořádali se s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a zajistili, že naše univerzity budou i nadále schopny konkurovat předním světovým univerzitám;

B. vzhledem k tomu, že význam akademické obce a univerzit pro konkurenceschopnou Evropu je zdůrazněn ve zprávě Maria Draghiho o budoucnosti evropské konkurenceschopnosti, ve zprávě Enrica Letty o budoucnosti jednotného trhu a ve zprávě Manuela Heitora o průběžném hodnocení programu Horizont Evropa;

C. vzhledem k tomu, že program Erasmus+ je stěžejním programem EU na podporu vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu v Evropě i mimo ni;

D. vzhledem k tomu, že iniciativa „Evropské univerzity“ byla zřízena jako stěžejní iniciativa v rámci stávajícího programového období (2021–2027) programu Erasmus+;

E. vzhledem k tomu, že aliance Evropských univerzit slouží vícerozměrnému účelu, počínaje vytvářením společných osnov a pokrokem směrem k vytváření meziuniverzitních kampusů se silným evropským rozměrem, jejichž cílem je podporovat mobilitu studentů a akademických a administrativních pracovníků, a

[6] Úř. věst. C 389, 18.11.2019, s. 1.
[7] Úř. věst. L 431, 2.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.

směrem k transformativnějším změnám prostředí vysokoškolského vzdělávání v členských státech a zúčastněných zemích;

F. vzhledem k tomu, že akademická a vědecká svoboda je ústřední zásadou poslání a činností univerzit;

G. vzhledem k tomu, že vysokoškolské instituce v Evropě čelí výzvám v oblasti nadnárodní spolupráce, zejména pokud jde o financování a řízení;

H. vzhledem k tomu, že iniciativa „Evropské univerzity“ má mnohem větší úspěch, než se původně předpokládalo; vzhledem k tomu, že cíl vytvořit 20 aliancí stanovený v závěrech Rady z roku 2017 byl překročen, neboť doposud bylo vytvořeno 65 aliancí, které zahrnují více než 570 univerzit s více než 2 200 externími partnery, čehož bylo dosaženo bez jakýchkoli dodatečných rozpočtových prostředků;

I. vzhledem k tomu, že tyto stávající aliance byly vybrány prostřednictvím pěti soutěžních otevřených řízení, jež se zaměřila na kvalitu, excelenci, inkluzivnost a spravedlivé zeměpisné pokrytí;

J. vzhledem k tomu, že iniciativa „Evropské univerzity“ je klíčovým nástrojem pro budování integrovaného, konkurenceschopného a inkluzivního Evropského prostoru vzdělávání a pro posilování evropské identity;

K. vzhledem k tomu, že aliance prokázaly svůj transformační potenciál k modernizaci systémů vysokoškolského vzdělávání v členských státech a vybudovaly si svou pozici při vzdělávání nové generace mobilních evropských studentů; vzhledem k tomu, že univerzity z několika aliancí stojí v čele legislativních změn ve svých zemích;

L. vzhledem k tomu, že 23 členských států financuje aliance ze svých vnitrostátních rozpočtů;

Aktuální stav, výzvy a překážky

1. bere na vědomí vřelou odezvu, kterou iniciativa „Evropské univerzity“ vyvolala u vysokoškolských institucí, a ústřední úlohu této iniciativy při podpoře úsilí o odstranění překážek mezinárodní spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání; zdůrazňuje, že projekty mobility, vytváření společných učebních osnov a spolupráce mezi evropskými univerzitami v oblasti výzkumu mají zásadní význam pro řešení potřeb ve strategicky významných oblastech; konstatuje, že aliance jsou významným nástrojem pro provádění boloňského procesu;

2. poukazuje na rozmanitost aliancí, pokud jde o řízení, témata a předměty, které zahrnují, a velikost zúčastněných univerzit a míst, kde se nacházejí; bere na vědomí vysokou a úspěšnou účast univerzit ze středně velkých měst, venkovských oblastí a nejvzdálenějších regionů, což z ní činí přístupnou a inkluzivní iniciativu; zdůrazňuje skutečnost, že univerzální přístup není v případě aliancí vhodný; konstatuje, že to, aby v aliancích byly zastoupeny univerzity z celé Evropy, je klíčem k řešení problému odlivu mozků;

3. vítá začlenění studentů do řídících struktur aliancí, neboť mladí lidé tak mohou mít skutečný vliv na svůj vlastní rozvoj;

4. vítá skutečnost, že některé aliance se zapojují do pilotních projektů zaměřených na vytvoření evropského diplomu a právního statusu; zdůrazňuje však, že aliance by neměly sloužit jako jediný nástroj pro inovace ve vysokoškolském vzdělávání; konstatuje, že aliance by měly mít volnost, pokud jejich specializaci, a měly by být ve svých činnostech flexibilní;

5. oceňuje významný nárůst počtu projektů mobility, do nichž jsou zapojeni studenti a akademičtí a administrativní pracovníci na univerzitách účastnících se aliancí, ve srovnání s jinými projekty mobility v rámci programu Erasmus+; konstatuje, že původního cíle dosáhnout bezproblémové mobility u 50 % studentů účastnících se aliancí dosud nebylo dosaženo;

6. je znepokojen současnými hrozbami pro akademickou a vědeckou svobodu v řadě částí světa, včetně některých členských států; zdůrazňuje úlohu univerzit, včetně aliancí, při zvyšování atraktivity evropského odvětví vysokoškolského vzdělávání pro studenty a akademické pracovníky ze zemí mimo EU;

7. vítá iniciativu unie dovedností, zejména nadcházející návrh týkající se právního statusu aliancí, který jim usnadní iniciovat a vést evropské projekty, přilákat finanční prostředky a rozšířit svou strukturu řízení, zejména v případě univerzit ze zemí mimo EU;

8. vítá vytvoření sítě FOREU4ALL, což je komunita pro sdílení praktických postupů pro aliance Evropských univerzit; zdůrazňuje její klíčovou úlohu při šíření inovací z aliancí do širší akademické obce;

Doporučení

9. zdůrazňuje, že financování a opatření musí zahrnovat tři aspekty poslání univerzit a znalostní trojúhelník: vzdělávání, výzkum a inovace; je znepokojen tím, že v aliancích chybí pilíře výzkumu a inovací; zdůrazňuje významný potenciál aliancí pro budování sítí výzkumných pracovníků a sdílení znalostí na evropské úrovni, a to v zájmu znásobení dopadu ve strategických oblastech, jako je kvantová výpočetní technika nebo umělá inteligence;

10. zdůrazňuje potřebu udržitelného a předvídatelného financování stávajících aliancí; žádá Komisi, aby zvážila, zda by budoucí výzvy k předkládání návrhů neměly být vyhrazeny pro pokračování stávajících a úspěšných aliancí; žádá Komisi, aby ponechala postup podávání žádostí co nejjednodušší;

11. zdůrazňuje, že strategická vize univerzitních aliancí musí být zohledněna v příštím víceletém finančním rámci; žádá Komisi, aby provedla hodnocení každé aliance s cílem poskytnout podporu a individuálně uzpůsobená řešení, pokud jde o jejich budoucí rozvoj;

12. uznává, že je třeba, aby součástí programu Erasmus+ byla i nadále iniciativa „Evropské univerzity“; zdůrazňuje, že program Erasmus+ nemůže být jediným zdrojem financování aliancí; žádá Komisi, aby předložila komplexní investiční strategii pro aliance, která bude zahrnovat financování z programů EU, jako je Horizont Evropa,

Digitální Evropa, InvestEU, Evropský sociální fond plus a Evropský fond pro regionální rozvoj;

13. zdůrazňuje skutečnost, že má-li být dosaženo skutečného úspěchu zahrnujícího kvalitu, excelenci a inkluzi, nemůže být podpora aliancí poskytována pouze z evropského rozpočtu, ale měla by pocházet i z vnitrostátních, místních a soukromých zdrojů;

14. zdůrazňuje, že je třeba posílit mezinárodní rozměr aliancí, mimo jiné v souladu se strategií Global Gateway; konstatuje, že aliance představují nejvhodnější úroveň pro navazování partnerství se zeměmi mimo EU, přičemž mohou využívat nástroje, jako je Erasmus Mundus; žádá Komisi a aliance, aby zajistily, že všichni zúčastnění partneři budou dodržovat evropské hodnoty;

15. žádá Komisi, členské státy a aliance, aby přešly od „logiky založené na jednotlivých projektech“ k dlouhodobé transformační spolupráci; zdůrazňuje, že je důležité, aby se aliance mohly rozšiřovat; poukazuje na to, že je třeba stanovit spíše kvalitativní než kvantitativní cíle;

16. konstatuje, že aliance testují inovativní způsoby výuky a získávání znalostí, jako jsou mikrocertifikáty a kombinovaná mobilita; zdůrazňuje, že je třeba upevnit interoperabilitu počítačových systémů s cílem vytvořit skutečné virtuální evropské kampusy, které budou vzájemně propojené;

17. žádá Komisi, aby zvážila, zda případné budoucí výzvy k předkládání nabídek nedoplnit o další kritéria, a to v souladu s tématy souvisejícími s evropskou strategickou autonomií a konkurenceschopností, jako je energetika, obrana, změna klimatu a digitální transformace;

18. zdůrazňuje, že je třeba, aby aliance měly správnou strukturu a kapacity na podporu přenosu technologií a umožnily intenzivnější výzkum na evropské úrovni;

19. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Koncepce aliancí evropských univerzit byla poprvé zmíněna v projevu prezidenta Francouzské republiky Emmanuela Macrona v roce 2017. Tento plán byl pak uskutečněn v roce 2019 jakožto součást programu Erasmus+ na období 2021–2027. Samotná myšlenka aliancí vychází z dlouhodobé tradice spolupráce a výměn mezi evropskými univerzitami, která se datuje od středověku a k jejímž příkladům patří například cesty Desideria Erasma do akademických měst nebo tzv. Grand Tour, což byla mezi 17. a 19 stoletím tradiční vzdělávací cesta po Evropě, na kterou se vydávali mladí muži. Iniciativa „aliance Evropských univerzit“ byla ve své současné podobě navržena jako síť univerzit, která podporuje mobilitu studentů mezi kampusy a prosazuje pedagogické inovace. První aliance byly zahájeny v roce 2019 a okamžitě slavily úspěch. Zatímco původní myšlenkou bylo vytvořit pouze 20 aliancí, dnes jich existuje 65 a sdružují více než 570 univerzit, což představuje více než polovinu studentské populace Evropské unie. Výzvy Komise k předkládání nabídek týkající se univerzitních aliancí byly otevřené, což univerzitám umožnilo plnit je přímým a kreativním způsobem, pokud šlo rozhodnutí o počtu partnerů, způsobu správy, tématech, jimiž se budou zabývat, a formách jejich spolupráce. Tento úspěšný model nejen umožnil účast největších, nejvíce mezinárodně uznávaných univerzit, ale také malých a středně velkých univerzit a univerzit z nejvzdálenějších regionů, které se mohly sdružit nad společnými tématy a cíli, které přispívají k životaschopnosti jejich území, nabízejí mladým lidem vzdělání na úrovni EU a řeší odliv mozků. Z uvedených důvodů se jedná se o vysoce inkluzivní projekt, který začleňujícím způsobem demokratizuje excelenci akademické obce. Aliance neznamenají jen vytváření sítí, ale jejich výsledkem jsou také kampusy v rámci Evropy a staly se katalyzátorem legislativních změn. Jsou hybnou silou inovací, překlenují nedostatek dovedností a podporují novou generaci mladých Evropanů v tom, aby poznávali nové věci a získávali znalosti. Existuje několik důvodů proč se aliancemi hlouběji zabývat, zejména v souvislosti s jejich budoucím potenciálem a problematickými otázkami, které byly zjištěny v průběhu let. V době zvýšené celosvětové nejistoty mají aliance skutečný přínos, pokud jde o zlepšení konkurenceschopnosti a svrchovanosti Evropské unie. Je proto nezbytné posílit jejich kapacitu pro inovace a výzkum a pro přenos technologií, zejména v kritických a strategických odvětvích, která mohou pro Evropskou unii i nadále zajišťovat bezpečnost a přinášet excelenci. V situaci, kdy je akademická svoboda napadána, zejména ze strany globálních aktérů, jako jsou USA, jsou aliance Evropských univerzit nástrojem, jehož prostřednictvím si může EU zachovat svou atraktivitu pro výzkumné pracovníky a akademické pracovníky z celého světa. Proto je nezbytné získat pro aliance investice a finanční prostředky, aby se tak zvýšily jejich schopnosti, posílila jejich účinnost, konsolidovaly jejich modely a zajistila se jejich dlouhodobá existence, přičemž cílem je dosáhnout jejich budoucí nezávislosti. Programy, jako je Erasmus+, mají v tomto ohledu zásadní význam. Namísto vytváření nových aliancí by tyto programy a jejich financování měly podporovat úspěch stávajících aliancí, které již začaly přetvářet akademickou excelenci a akademickou svobodu v EU.

PŘÍLOHA: SUBJEKTY NEBO OSOBY, OD NICHŽ ZPRAVODAJKA OBDRŽELA PODNĚTY

Zpravodajka v souladu s článkem 8 přílohy I jednacího řádu prohlašuje, že při vypracovávání návrhu zprávy obdržela podněty od těchto subjektů nebo osob:

Subjekt nebo osoba
Coimbra Group
LERU
Saarland University
Agreenium
EUt+ University Alliance
Una Europa vzw Student Board
Circle U. AISBL (Circle U. European University Alliance)
European University Association
ARQUS Alliance
Conference of European Schools for Advanced Engineering Education and Research
France Universités

Výše uvedený seznam je sestaven na výhradní odpovědnost zpravodaje.

Pokud jsou na seznamu uvedena jména, funkce, případně jména i funkce fyzických osob, zpravodajka prohlašuje, že příslušné fyzické osoby byly seznámeny s prohlášením Evropského parlamentu o ochraně osobních údajů č. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), které stanoví podmínky platné pro zpracování jejich osobních údajů a práva související s tímto zpracováním.